

Gras is om in te liggen..... deel 3

Polygonum cuspidatum, sachalinense en polystachyum

John Bruinsma

De duizendknoopfamilie bevat in Nederland een aantal soorten, die niet altijd even zorgvuldig uit elkaar worden gehouden. Stof genoeg dus voor een aantal keren 'liggen in het gras'.

De meeste duizendknopen zijn kleine planten: zelden hoger dan 1 meter en meestal kleiner. De Japanse duizendknoop (*Polygonum cuspidatum*) is daarop een bekende uitzondering. Het is een soms meer dan manshoge nazomerbloeiër, die 's winters een woud van dode stengels achterlaat en zich in het voorjaar met vervaarlijk uitziende speerpunten door het humusdek dringt.

Echter, de Japanse duizendknoop heeft een dubbelganger: de Sachalinse duizendknoop (*Polygonum sachalinense*), die met enige kennis van zaken gemakkelijk te onderscheiden is.

- Bovenste bladen 5-12 cm lang, met afgeknotte voet → Japanse duizendknoop
- Bovenste bladen 14-30 cm lang, met iets hartvormige voet → Sachalinse duizendknoop¹⁾

De bladeren van de Sachalinse duizendknoop zijn dus veel groter. Als de bladeren nog niet zijn uitgegroeid, blijft het verschil in bladvoet toch als doorslaggevend verschilkenmerk.

Heukels/van der Meijden geeft ook nog op dat de Japanse duizendknoop 4-6 paar zijnerfjes per blad heeft en de Sachalinse 8-12 paar. Het probleem is dan altijd: welke nerfjes tel je dan wel of niet mee.

Beide nieuwkomers zijn ingeburgerd op bijna dezelfde plaatsen: weg- en bosranden, bossen, spoordijken en beekoevers. In Nederland worden de zaden zelden rijp. De vermenigvuldiging is dus meestal vegetatief.

Op een groot aantal standplaatsen is de plant begonnen als weggegooid tuinafval. Eddie Weeda waarschuwt dan ook tegen het deponeren van dergelijke agressieve tuinplanten in bossen of bermen: "de inheemse flora heeft ervan te lijden!"²⁾

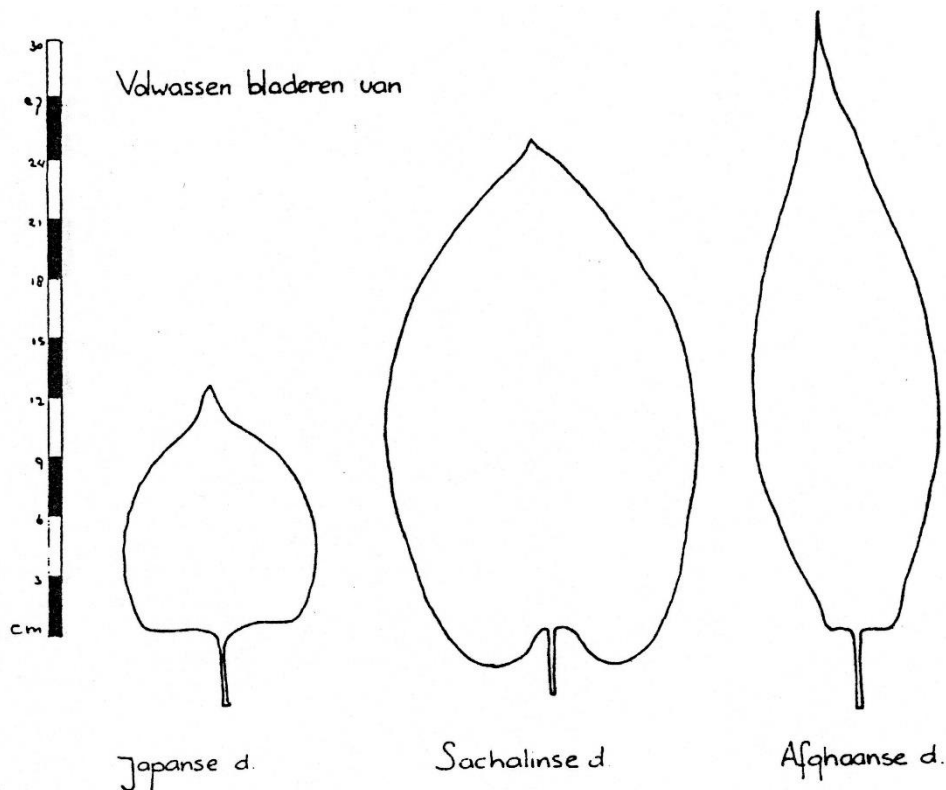
De Japanse duizendknoop is zowel landelijk als rond Eindhoven veel algemener dan de Sachalinse, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Naam	zeldzaamheidsklasse	
	landelijk ³⁾	Eindhoven ⁴⁾
Japanse duizendknoop	7	6
Sachalinse duizendknoop	5	3

(3= zeldzaam, 5= vrij algemeen, 6 en 7= algemeen)

Omdat de Sachalinse duizendknoop mogelijk ever het hoofd wordt gezien, zou het ons niet verbazen als hij toch niet zo zeldzaam is als hier wordt gesuggereerd. Vondstmeldingen, liefst in een straal van 10 km rond station Eindhoven, zijn dan ook welkom. Tien kilometer is trouwens verder weg dan U wellicht denkt: de Strabrechtse Heide, Noord-Valkenswaard, de Hazeputten en de grafheuvels van Halfmijl vallen er bijvoorbeeld allemaal binnen.

In den lande wordt nog een derde grote duizendknoop aangetroffen: de Afgaanse duizendknoop (*Polygonum polystachyum*). De bladeren daarvan kunnen zeker zolang warden als die van de Sachalinse duizendknoop, maar ze zijn veel smaller: 4-10 cm. Het blad is dus langwerpig tot lancetvormig. De bladvoet is afgeknot of iets hartvormig, de top lang toegespitst en de randen iets gegolfd. De bloeipluim is trouwens veel meer gedrongen dan die van de beide andere duizendknopen.

Volgens de standaardlijst van de Nederlandse flora ³⁾ is de Afghaanse duizendknoop net zo zeldzaam als de Sachalinse: 3= zeldzaam.

Volgens de Atlas van de Nederlandse flora komt de Afghaanse duizendknoop vooral voor op en bij landgoederen in het midden des lands: vooral de Utrechtse heuvelrug en de Veluwe.⁵⁾

In het werkingsgebied van de flora van Eindhoven, de bekende 10 km, is hij nog niet gezien. Recentelijk vonden we hem wel in de bossen achter Jachtlust bij de grens met België tussen Eersel en Postel.

De kans dat ook deze soort vaker voorkomt, is niet uitgesloten. Deze winter zal daar niet veel meer van te zien zijn, maar wellicht is aan het afgevallen blad nog aan indruk te krijgen. Als U wilt kunt U gedroogd materiaal zien in het herbarium van het Milieu Educatie Centrum. De Japanse- en Sachalinse duizendknoop zijn daar al aanwezig, de Afghaanse duizendknoop zal deze winter worden opgenomen.

tekst: John Bruinsma illustraties:
Lente Bruinsma

Noten:

¹⁾	Heukels/van der Meijden	Flora van Nederland	20e druk
²⁾	E.J. Weeda	Nederlandse ecologische flora, deel 1, pag.144	1985
³⁾	R. van der Meijden c.s.	Standaardlijst van de Nederlandse flora	Leiden 1983
⁴⁾	Joep Spronk	Flora van Eindhoven e.o.	1986
⁵⁾	R.J.W. van der Ham en J. Mennema	Atlas van de Nederlandse flora, deel 2	Utrecht 1985